

Editorial

Law is older than legislature. This may sound like a paradox to a person raised in a continental tradition of civil law. However, laws have not always been a product of the will of a certain group of people. Originally, rulers could only dream about legislative powers. Their role was to keep the laws that existed at the time. Naturally, these laws spontaneously evolved and they could only carve them into stone, but they could not create them. Spontaneous evolution is the basis for common law. Judges, who in particular cases expressed the rules, did not have to obey any instructions given to them by a ruler.

Roman *ius honorarium* and *ius gentium* evolved in a similar way as common law. Incidentally, the division of the Roman law between "ius" (spontaneously evolved law) and "leges" (law given by a particular group of people or by the Emperor) corresponds in a large extent to the division of Anglo-American law between common law and statutory law. The difference between ius and leges today is not obvious due to codifications, especially by that of Justinian. Not only did he intend to write down the law, but he mainly expressed the idea that the Emperor was a person standing above all the people and appointed to perform the will of god. He was also the main source of the laws. In the light of this fact it is easier to understand Prof. Seng's statement in his article "Aspects of the Common Law System in the United States" that common law includes certain "anti-government bias."

This issue also deals with the US constitutional law. So along with the texts on such important matters as racial segregation, the death penalty or the right to have an abortion, we cannot avoid writing about *Marbury v. Madison*. This represents the origins of constitutional judicial review in the USA. *Marbury v. Madison* is not only much more interesting than one would hope, but it is also still very inspirational. We can learn this from the article "The UN and Judicial Review."

In the fields of patent laws and anti-trust laws, which do not fall within the scope of the original common law, the Anglo-American influence is considered to be crucial. However, there is no consent to whether they are good examples to follow. Patents are generally understood as a source of progress, but they are undoubtedly a source of state monopoly and, as indicated in the article on *Monsanto v. Schmeiser*, it can even yield in expropriations. When reading the *Microsoft* case we have to ask some questions. First, what is wrong with a company that never used any violence against anybody and was only making peaceful contracts? Second, what kinds of benefits do the consumers have when the state punishes the company that serves them the best after all? Those who appreciate the common law with its "anti-government bias" will no doubt ask these questions.

Jan Žamboch

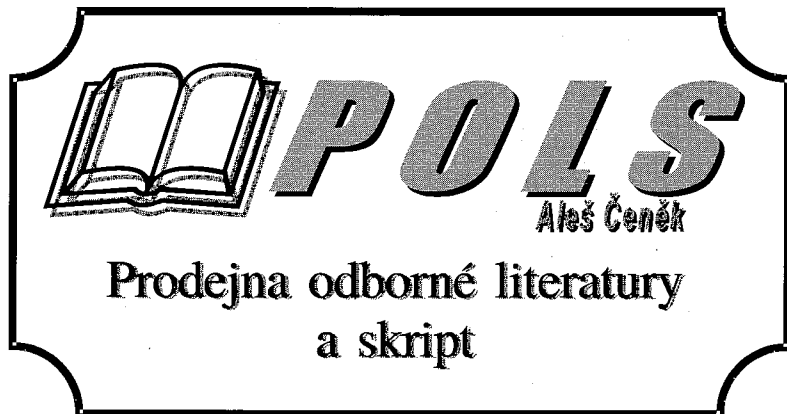
Právo je starší než zákonodárství. Člověku vychovanému v kontinentální tradici, v tradici civilního práva, to může znít jako paradox. Právo však nebylo vždy výtvorem vůle konkrétních lidí. Vládci si původně o zákonodárné moci mohli nechat jenom zdát. Jejich rolí byla obhajoba práva, které zde již bylo před nimi, práva spontánně vzniklého, které mohli nanejvýš nechat vytesat do kamene, nikoli vytvořit. A právě spontánní vznik pravidel je hlavním rysem common law. Soudci, kteří v jednotlivých případech pravidla vyslovují, se neřídí žádným pokynem vládců. Soudci vysloví takové pravidlo, o němž se má za to, že je všeobecně přijímané.

Ostatně i římské *právo honorární* a *právo národů* vznikalo stejným způsobem. Dělení římského práva na „ius“ (právo vzniklé spontánně) a „leges“ (zákony jako projevy vůle skupiny lidí či císaře) je do značné míry obdobou dělení na common law a statutory law, jak je známe z anglosaského světa. Rozdíl mezi ius a leges je dnes setřen v důsledku kodifikací a zejména Justiniánovy kodifikace, při které nemělo jít o pouhé zachycení práva, ale spíše o vyjádření názoru, že císař je osobnost povýšená nad ostatní lidstvo a pověřená uskutečňovat božskou vůli na zemi, že je hlavním zdrojem práva. Ve světle této skutečnosti je snáze pochopitelné tvrzení prof. Senga v jeho článku „Aspects of the Common Law System in the United States,“ že common law zahrnuje jistý „anti-government bias,“ tedy jistou ostrážitost vůči vládě.

V tomto čísle se věnujeme také ústavnímu právu USA a tak vedle textů o takových podstatných ústavních otázkách, jako je rasová segregace, trest smrti či právo na potrat se pochopitelně nemůžeme vyhnout ani případu *Marbury v. Madison*, neboť tvoří základ ústavního soudnictví USA. A proto tento text přinášíme i v české verzi. Případ *Marbury v. Madison* je nejen nepoměrně zajímavější, než by se člověk nadál, ale je také stále inspirativní, jak se lze dočíst v článku „The UN and Judicial Review.“

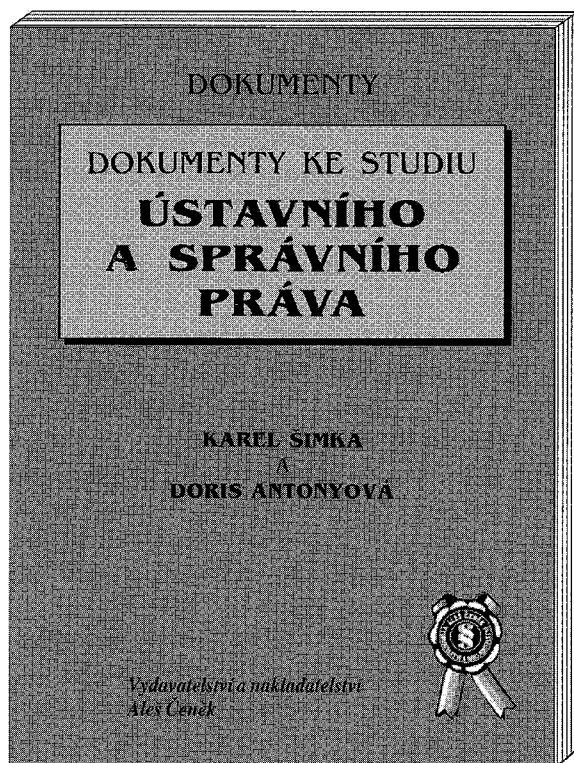
V oblasti patentového práva a protimonopolního zákonodárství, které nevzniklo jako common law, je angloamerický vliv považován za zásadní. Nepanuje však shoda v tom, zda jde o přínos či nikoli. Patent bývá vydáván za zdroj technického pokroku – je však také nepochybně zdrojem státem zavedeného monopolu a, jak naznačuje případ *Monsanto v. Schmeiser*, mohl by vést až k vyvlastnění. Případ firmy Microsoft, která vůči nikomu nepoužila násilí a pouze pokojně uzavírala smlouvy pak nutně vyvolává otázku, v čem je její počínání závadné a jaký prospěch mohou spotřebitelé mít z toho, když vláda stíhá firmu, která jejich potřeby koneckonců uspokojuje nejlépe. Příznivci common law s jeho „anti-government bias“ si budou tyto otázky nepochybně klást velmi naléhavě.

Jan Žamboch

Sady Pětatřicátníků 27
301 17 Plzeň
tel.: 0603 259 896
e-mail: pols@atlas.cz

Prodejna odborné literatury a skript se specializuje na prodej právnícké, ekonomické, filozofické, psychologické, antropologické, sociologické a další, humanitně zaměřené literatury. Na výše uvedené adrese můžete koupit jednotlivé tituly v hotovosti, popřípadě objednat telefonicky nebo e-mailem na dobírku. Knihovnám, soudům, státním zastupitelstvím, advokátním kancelářím a státním úřadům nabízíme spolupráci v oblasti zásobování odbornou literaturou a možnost odběru na fakturu. Jednotlivé tituly u nás můžou studenti a pravidelní odběratelé zakoupit s cca 10% slevou.

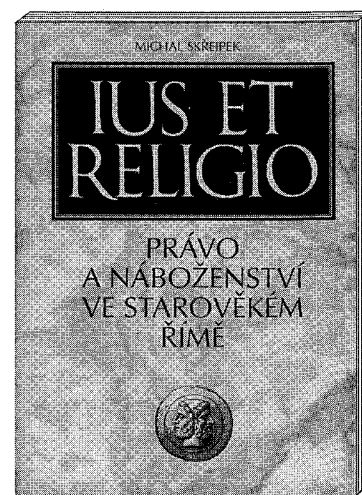

V roce 2000 vydalo vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk „Dokumenty ke studiu ústavního a správního práva“, které uspořádali a úvodní poznámkou a přehledem otištěných dokumentů opatřili Karel Šimka a Doris Antonyová. Jde o rozsáhlou publikaci (celkem 571 stran formátu A4), ve které jsou texty ústavních zákonů, vybraných zákonů, mezinárodních smluv i podzákonných předpisů, bezprostředně se vztahujících k předmětu ústavního práva v aktuálním znění. „Dokumenty“ tak v současnosti plní úlohu kompletního populárního „úzetka“ – úplného znění právních předpisů ústavního práva, jak vyplývají z mnohdy četných a nepřehledných novelizací (včetně zrušovacích nálezů Ústavního soudu).

V „Dokumentech“ jsou obsaženy ústavní zákony a vybrané mezinárodní smlouvy podle čl. 10 Ústavy, zákony vztahující se k pojmovým znakům státu, volební zákonodárství, postavení orgánů veřejné moci (moc zákonodárná, moc výkonná – kam autoři zařadili i předpisy o místní a regionální veřejné správě, Nejvyšším kontrolním úřadu, České národní bance a veřejném ochránci práv, moc soudní a předpisy společné pro více orgánů veřejné moci) a předpisy vztahující se k vybraným základním právům a svobodám (jejich provedení a omezení).

„Dokumenty“ tak dávají ucelený přehled o platné právní úpravě ústavního (a zčásti správního) práva.

JUDr. Jiří Hřebejk,
katedra ústavního práva
PF UK v Praze

V roce 1999 vydalo Vydavatelství 999 „Ius et religio – Právo a náboženství ve starověkém Římě“, jehož autorem je Doc. JUDr. Michal Skřejpek, CSc., který se věnuje především problematice římského práva. Jak sám autor uvádí, podtitul této knihy by také mohl znít „Tradice, pověra, setrvačnost nebo pohodlnost“ neboť podle jeho názoru vztah práva a náboženství v republikánském Římě obsahoval všechny tyto prvky. Publikace je věnována vazbám mezi právem antického Říma a „pohanským“ náboženstvím a jeho odrázu jak v právu soukromém, tak i veřejném. Kniha je prvním zpracováním tohoto tématu v české odborné literatuře.

Doc. JUDr. Karel V. Malý, CSc.,
PF UK v Praze

ISBN 80-901064-8-X
Vázaná, 320 stran, 1. vydání 1999
Doporučená cena 300,- Kč